

פרוטוקול מס' 17/ד'

מישיבת וועדת החינוך והתרבות, שהתקיימה ביום ג',
י' בטבת תשט"ו - 4.1.55
(בשעה 11.00)

נכחו:

- חברי הוועדה: ש. פרסיץ - היו"ר
 מ. מונז
 מ. ארם
 א. ברמן
 ק. כהנא
 א. כלפון
 ש. כפרית
 ר. צברי
 י. ש. רוזנברג
 א. רוזאל-באור

מוזמנים:

ד"ר אבידור - מנהל משרד החינוך והתרבות
 מר ברתנא - סגן-מנהל משרד החינוך והתרבות

ס/א רם רון - מפקד פיקוד גדנ"ע
 מאיר גוטסמן - קצין חינוך במפקדת פיקוד גדנ"ע
 איסר בן-צבי - ראש אגף הנוער והנח"ל במשרד
 הבטחון.

נפתלי שטרסברג - מנהל מחלקת הגדנ"ע במשרד
 הבטחון.

זאב פלדמן - מפקח על פעולות הגדנ"ע
 מטעם משרד החינוך

ח ט ר ו :

- ז. בן-יעקב
 ש. גרידי
 ב. כצנלסון
 ד. נצר
 י. טמילנסקי

1. סקירה על הגדנ"ע.

2. ש ו נ ת .

סדר-היום:

ע.ע.

היו"ר ש. פרסיץ:

פוחח את הישיבה.

על סדר היום - סקירה על עניני הגדנ"ע מטעם משרד הבטחון וצבא-ההגנה-לישראל.

סגן אלוף רם רון:

מפקדת פיקוד הגדנ"ע בנויה ככל מפקדת פיקוד אחר בצבא, כדוגמת מפקדת פיקוד הנח"ל, והיא כפופה ישירות למטה הכללי. פעולותיה מתואמות ע"י אגף כוח האדם של המטה הכללי של הצבא.

עבודתנו מתחלקת למעשה בין שני סקטורים עיקריים של הנוער בארץ - הנוער הלומד בבתי ספר תיכוניים, מקצועיים וחקלאיים והנוער העולה. בסקטור הראשון אנו פעילים באופן מלא. בסקטור השני יש לנו תפקיד שהוא יותר של הכוונה מקצועית.

אתחיל מהסקטור הראשון. הצבא רואה בדאגה רבה את עניני הבטחון ואת ההתפתחות הרבה של העמים הסובבים אותנו, בעיקר של הצבאות הסובבים אותנו. הייתי אומר, "הצבא בכלל נמצא במירוץ עם הזמן בכל שטחי ההתקדמות של הצבא בכלל וביניהם גם החינוך הטרומ-צבאי. נעשים מאמצים רבים לשכלולים ביחידות הקיימות של הצבא, אבל ברור שהמאמצים חייבים להתחיל מגיל צעיר יותר. ישנם כאלה האומרים שהם צריכים להתחיל מגיל בית הספר העממי, באופנים שונים ובדרכי ביצוע שונות, וישנם כאלה האומרים שהתחום הוא בית הספר התיכון. ולא בית הספר העממי. כאשר אני אומר מאמצים, אינני מתכוון לזה שיש לתת לנוער בגיל צעיר אסון צבאי טהור, גם הצבא לא מתכוון לזה ולא התכוון לזה אף פעם, אלא בעיקר אנו מתכוונים לזה שיש צורך לספק טיפוס של צעיר וצעירה במדינה שמבחינת תכונותיהם האישיים יוכלו בהגיעם לצבא למלא בצורה הטובה ביותר את התפקידים שיוטלו עליהם במסגרת הצבא. אם להגדיר זאת בקיצור: תפקידנו להפוך את החומר לבעל איכות גבוהה ביותר כדי שאחר-כך יוכל הצבא לתת לו את האסון הטכני הצבאי הטהור.

מטרות הצבא ופיקוד הגדנ"ע לגבי הנוער

הלומד הן לסייע בגבולות האפשר לגוף העיקרי המספל בחינוך הנוער הזה - למשרד החינוך, גם בשטח החינוך הכללי וגם בשטח החינוך הטרומ-צבאי. המטרה היא לפתח את הנוער הזה ב-3 נושאים עיקריים: 1) פיתוח ההכרה והתחושה הבטחונית בעיקר מבחינה רוחנית. בשנתיים האחרונות נעשו מאמצים רבים לכוון דוקא אח בוגרי בתי הספר התיכוניים ליחידות הקרביות של צה"ל, בניגוד למה שהיה לפני שנתיים - שלוש שנים, אשר כתוצאה מהצרכים המנהלתיים הרבים של הצבא כווננו בוגרי בתי הספר התיכוניים לחפקידים מנהלתיים והנוער העולה, ולא היה מותר בארץ, הלך ליחידות הקרביות ולכן רמתן של היחידות האלו הייתה בדרך-כלל על התחתונה. כאשר הנוער הלומד התחיל להגיע לצבא התברר שלא היו לו ידיעות מספיקות על עניני הבטחון ומצבנו בגבולות. הוא לא ראה בשירותו שירות לאומי ובהחלט לא היה מוכשר. בוגרי בתי-הספר התיכוניים, שלכאורה היו צריכים להיות החיילים המצטיינים ביחידות הלוחמות, דוקא הם בתקופה הראשונה לכניסתם לצבא לא פעם עמדו על רמה נמוכה מזו של הנוער שלא זכה ללמוד בבתי ספר תיכוניים. ולכן אמרנו שהנושא הראשון שבו אנו רוצים לסייע הוא הנושא הנוגע לפיתוח ההכרה הבטחונית.

את התחושה הבטחונית יש לפתח בנוער

לא רק באמצעות הגדנ"ע, אלא באמצעות בית-הספר, המורה, המחנך והמפעלים המרכזיים של בית-הספר. הצבא בא בחביעה לא למדריכי הגדנ"ע של בתי-הספר התיכוניים, אלא לבית הספר עצמו ואומר: עליכם לעשות הכל כדי שהנוער הנערך יגיעו לצבא מוכנים יותר מכפי שהם מגיעים היום.

ברצוני להביא את דוגמת

ארצות-הברית בכל הנוגע לתפיסה של החינוך הבטחוני של הנוער. המצב שם בודאי אינו טוב מהמצב אצלנו, ואני מניח שבהרבה בחינות גרוע יותר. אולם לאחר מלחמת קוריאה הם באו למסקנה שאם תפרוץ מלחמת עולם שלישית הם לא יוכלו לעמוד בה, הם אספו צוות של מומחים, דוקא מאנשי חינוך, סורים, רופאים וכל מי שיש לו יד בחינוך, וערכו מחקר שקראו לו: בית-הספר לבטחון הלאומי, והם באו למסקנה שהיא אולי חשובה גם לנו - שביח-הספר חייב להכיר את הנער והנערה לקראת אותה מציאות בטחונית, שאצלם היא אולי מציאות מייפגשו בה בעתיד הרחוק, אצלנו נפגשים בה יום ויום ושעה שעה, לא יתכן שבית-הספר יכיר נער לכל מציאות אחרת, למציאות של חיי עבודה, חיי חברה, וינסה להתעלם לגמרי מהמציאות שבה אנו חיים.

הנושא הטני שאנו רואים בו חטיבות רבה

הוא - פיתוח הכושר הפיזי של הנוער המגיע לצבא, לפני זמן לא רב נעשה נסיון בבית-ספר לקצינים - אשר רוב חניכיו הם בוגרי בתי-ספר תיכוניים, חקלאיים ומקצועיים - להעביר את מבחן אות הספורט להפתעת כולם 30% לא עמדו במבחן זה, שהוא מבחן לא קשה, זה רק מוכיח שגם הנוער הלומד, מבחינת רמתו הפיזית בכלל, אינו עונה על צרכי הצבא ובעיקר של היחידות הלוחמות, התייעצנו בדעת מומחים אם אפשר לקחת נער בן 18 שבמסך כל ימי נעוריו לא קיבל חינוך גופני ולהחחיל לאמנו, התברר שאפשר לשפר את רמתו, אולם אי-אפשר להפוך נער שאינו מסוגל מבחינה פיזית לנער שכן יהיה מסוגל, כי הגיל הקובע מבחינה זו הוא עד 18 שנה.

הנושא השלישי שאנו רואים אוחז כבעל

חטיבות לגבי הנוער הלומד הוא - מחן ידיעות צבאיות סינימליות. לא אמון צבאי טהור, כפי שרבים אולי נוטים לחשוב, לא תרגולת קרב, לא אמון קרב ולא תרגילי קרב, לא אותו אמון שיקבל בצבא, אלא לתת לו אמון אשר יפתח בו בעיקר את החושים להם הוא נזקק מאוד בצבא: את הכרת השדה, בעיקר לנוער העירוני, את תחושת הלילה, את ההתמצאות, את כושר התנועה, ספורט שימושי, טופוגרפיה ומספר שעות של לימוד נשק, למעשה רק רובה שאנו רואים אותו כחשוב בעיקר לפיתוח כושר הקליעה של הצבא, כוזר הקליעה של החיילים בצה"ל נפוץ מזה של חיילי הלגיון, הצבא הסורי ואולי גם של הצבא המצרי. כאשר אנו מנסים לפתח את כושר הקליעה, אנו מלמדים - וזה בוגע גם לנוער העולה - לא כיצד להשתמש ברובה כדי להרוג את האויב, כפי שמלמדים בצבא, אלא מנסים ללמד מתוך כוונה להפוך את הדבר לספורט קליעה, כפי שנהוג בהרבה ארצות בעולם, כמו בשווייצריה שבה מפותח ספורט הקליעה לנוער בכועדוני קליעה שאף הם מוחזקים ע"י הצבא. שאיפתנו ותקוותנו שאלפי נערים יגיעו לצבא כאשר הם יודעים לקלוע, ואין ספק שזה יתרום תרומה עצומה להרמת כושר הקליעה של היחידות הלוחמות של הצבא.

על הצד הארגוני של עבודת הגדנ"ע בודאי

שמעתם, תכנית האימונים בבתי הספר התיכוניים, החקלאיים והמקצועיים נקבעת ע"י אגף ההדרכה הכללית של הצבא, והיא מתואמת בדרך כלל עם הפיקוח על הגדנ"ע במסדר החינוך.

המצב בבתי הספר המקצועיים והחקלאיים

הוא עוד פחות משיע רצון כאשר בבתי הספר התיכוניים, למעשה - אם כי אין-ספק שבסנה האחרונה חלו שיפורים רבים, בעיקר במה שנוגע לבתי הספר התיכוניים - אפשר לאמר שמתוך 35,000 תלמידים ג-3 מוגי בתי ספר אלה מקבלים בסך-הכל 25-30% חינוך טרום צבאי מלא וחלקי, אנו מבדילים בין החינוך הטרומי צבאי

ע.ע.

הטפוצל הניתן בבתי-הספר שעתיים בשבוע לבין ההליכה לבסיס האימונים המרכזי למשך 11 ימים שבו למעשה ניתן האימון המרוכז, הקיבולת של בסיס האימונים הוא 6000 תלמידים בשנה.

נקודת המגע השניה שיש לנו עם הנוער

הלוכד נוגעת לחוגים החיליים, אלה הם חוגים שהצבא הקים מחוץ דאגה להעלאת איכות החייל המתגייס לשירות מיוחד בצבא, הדוגמה הטובה ביותר היא גדנ"ע או"ר, הצבא מחלבט מאוד בבעית חוסר מועמדים מתאימים לשירות בחיל האו"ר. בחפקידי צוות או"ר, לדוגמה: מתוך 100 מועמדים לבית-ספר לטייסים - המועמדים הם כאלה שעמדו בכל המבחנים - מגיעים לטיסה קרבית בסך-הכל 14-15 איש, הסכום המושקע בכל טיילס עד שהוא גומר בית-ספר לטיסה הוא 100.000 ל"י, בערך, חיל האו"ר נוכח במשך הזמן לדעת שלמעשה אחוז עצום מתוך אלה שמתחילים ללמוד בביל"ס לטיסה אינו מגיע לטיסה קרבית או מבצעית, ואז כל הכסף שהושקע בהם הולך למעשה לסטיון.

נקודה שניה: הצבא החליט כי לבתי-ספר

לטיסה ילכו רק חיילים המוכנים לחתום על 5 שנות שירות בצבא הקבע, משום שאחרת לא כדאי להשקיע בהם כסף כה רב. בדרך כלל, קשה מאוד למצוא צעירים שיהיו מוכנים לחתום על חמש שנות שירות, כדי למצוא צעירים כאלה צריך לספח בהם את התחושה האוירית, דבר הנעשה במדינות אחרות בצורה אינסטנטיבית מאוד, לשם כך קם חוג גדנ"ע או"ר. לגדנ"ע או"ר באים תלמידים מתנדבים, העוברים מיד בדיקות רפואיות ראשוניות.

החוגים החיליים, גם חוג גדנ"ע או"ר,

מוגבלים במספר הגדנ"עים, והוא נקבע בהתאם לצרכי הצבא, טוב מתוך כוונה לא להכשיר גדנ"עים לשירות מיוחד ואח"כ יתברר שאותו שירות אינו זקוק להם, דבר כזה עלול ליגוע בנערים וזו גם הוצאה מיותרת.

הגדנ"עים המשתתפים בחוגים החיליים

באים אחת לשבוע לאימון במסגרת הגדנ"ע, מלבד זאת, הם יוצאים שלוש פעמים בשנה בחופשות הגדולות לקורסים מקצועיים.

בשנה האחרונה הכשיר גדנ"ע או"ר 150

נערים כטייסי מטוסי סיור, זהו השלב הראשון של בית-ספר לטיסה, לאחר שהנערים נמצאים בגדנ"ע או"ר במשך 3-4 שבועים, מתפתחת אצלם התחושה האוירית, הם נלהבים מהנוסא הזה וכאשר הם באים לצבא רובם מתגייסים לחיל האו"ר מתוך רצונם החפסי, ואז הם נשלחים לבתי-ספר לטיסה, לא כולם מגיעים לטיסה קרבית, משום שגם ביניהם אחוז הנפל לא קטן, על-כל-פנים, הוא קטן מאחוז הנפל בקרב אותם הצעירים המתגייסים לחיל האו"ר מבלי שהיו קודם בגדנ"ע או"ר ועברו את כל השלבים של סינון פוקדם.

כדוגמה גדנ"ע או"ר יש גדנ"ע קשר, גדנ"ע

ים, גדנ"ע חובשים, גדנ"ע שריון והחוג האחרון אותו אנו מתכוונים לפתח בזמן הקרוב באופן מיוחד הוא חוג סיירים, יש בדעתנו להקים חוג סייקרף כ-1500 נערים שיעסקו בעיקר בסיור, פלופר, טיולים ברגל כדי להכיר את הארץ לאורכה ולרוחבה, על מנת שכאשר יגיעו לצבא יטמטו בעיקר בתפקידי סיירים ביחידות הקרביות.

מגייסים את הנוער לחוגים החיליים תוך

תיאום סלא עם הפיקוח על פעולות הגדנ"ע מטעם משרד החינוך ועט הנהלות בתי הספר התיכוניים. בדרך כלל, ישנה הענות מצד מנהלי בתי-הספר, מאחר שיש לנו לבוא לבתי-הספר כדי להסביר את מטרות החוגים ואח"כ לגייס מתנדבים.

ע.ע.

אני עובר כעת לחלק השני של פעולת הגדנ"ע, אשר יהיה בסניף הקרובות החלק העיקרי של עבודת פיקוד גדנ"ע - זהו החלק הנוגע לנוער העולה.

במידה והצבא רואה חשיבות להעלאת האיכות של הנוער הלומד, באותה מידה ואולי עוד יותר הוא רואה חשיבות להעלאת רמתו של הנוער העולה. נדמה לי, כי 50% מהנוער בגיל 13-18 הוא נוער עולה, אשר המבוגרים ביניהם, בעיקר בני 16-17, למעשה אינם לומדים בבית ספר ורובם אף לא למדומעולם, משום שכאשר הם הגיעו ארצה חוק חינוך חובה לא חל עליהם, ובמידה שהוא חל הרי כתוצאה מהמצב הכלכלי הקשה בו נתונות משפחותיהם הם נאלצו כבר בגיל 13-14 לצאת לעבודה.

היינו רוצים - ואנו יודעים שישנם

מספרים רבים מאוד - לפתח גם את הנוער העולה ב-3 הנושאים שבהם אנו מפתחים את הנוער הלומד ולאמר: אנו תורמים את תרומתנו, יחד עם גורמים אחרים, לפיתוח הכושר הפיזי, ההכרה הבטחונית והקניית ידיעות טרום-צבאיות, אולם כאשר נגשנו בחנופה לפעולה הזאת של אלגון הנוער העולה לפני 9-10 חודשים, כאשר המטה הכללי החליט שהמאמץ העיקרי של מפקדת פיקוד הגדנ"ע ייכוון לנוער העולה, נוכחנו בשתי חופעות: 1) הרבים מאוד מהנוער העולה אינם מקבלים למעשה כל חינוך חברתי. כ-75% מהנוער העולה בגיל 14-18 במידה ואינם הולך לבית-הספר אינו מקבל בכלל כל חינוך חברתי; במידה שהוא הולך לבית-הספר, מקבל רק את החינוך בבית-הספר ואינו מקבל כל חינוך מסלים ע"י איזו שהיא מסגרת אחרת. אני מתכוון לנוער הנמצא בפרוורי יפו, מעברת חיריה, מעברת סקיה או באחד מ-300 ישובי העולים המפוזרים בארץ; 2) אפשר לתת חינוך טרום-צבאי שהור לנער המקבל את חינוכו הכללי ע"י מסגרות אחרות, אולם אי-אפשר לתת חינוך טרום צבאי שהור לנער החסר את היסודות האלמנטריים של נער במדינת-ישראל. יהיה זה גם מסוכן מאוד.

המציאות אילצה את הגדנ"ע לתפוך בסטח

זה של הנוער העולה לגורם ממדרגה ראשונה לחינוך הכלל של הנער העולה ומעט מאוד בחינוך הטרם-צבאי. המדינה של הגדנ"ע היושבת מעברה איננה מלמדת את הנוער שימושי ברובה, היא מלמדת אותם לסייר והיא היחידה המוציאה אותם לטיולים מחוץ למקום. כינוסי הגדנ"ע גם מקנים לנער העולה את ההרגשה שהוא משתייך למסגרת גדולה וחזקה, וזה בלי ספק דבר חשוב.

פעולתנו בקרב הנוער העולה היא בעיקר

חינוכית עם מגמה להשלימה בחינוך טרום-צבאי. אני מודה שגם אנו אחד הגופים שנכשל פה ושם לגבי הנוער העולה, פחות במובני העולים ויותר במעברות ובפרוורים. לא הצלחנו להחזיק בנער במשך תקופה ארוכה, ובדרך-כלל הממוצע של שהייתו בגדנ"ע היא בין חצי שנה לשנה. אני חייב לציין שניכרת מגמה של יתר יציבות של הנוער במועדוני הגדנ"ע, ואני חושב שזה נובע כתוצאה מתהליך היציבות הכללית שבו נתון הנוער העולה.

כאשר אני אומר שנפשלנו יחד עם האחרים,

אני חושב שבכמה שטחים נכשלנו פחות מאחרים. מתברר שבדרך-כלל התמודדות וחוסר היציבות בטיפול בנוער העולה היא גדולה מאוד. אני מקווה שבכל-זאת נגיע למצב שכל נער כזה ישהה במשך שנה וחצי - שנתיים בגדנ"ע. אין ספק שנער כזה המגיע לצבא ואח"כ לחינוך האזרחיים הוא טוב בהרבה מאותו נער שלא התחנך במועדון הגדנ"ע ולא היה בשום מסגרת חברתית.

היום מקיפה פעולת הגדנ"ע כ-160

מועדונים ב-140 ישובים, בערך. ברוב הישובים בהם אנו פועלים, למעשה הגדנ"ע הוא הגורם היחיד או כמעט היחיד הפועל בקרב הנוער. יכולתי

ע.ע.

להביא לדוגמה את פעולת בני המושבים הוותיקים במושב העולמי בנגב, בעיקר בכה שנוגע לחינוך המבוגרים או חינוך הנוער במסגרת בית הספר או גן הילדים, אולם הם הרגישו חלל רצלי בחינוך הסגלים של הנוער לאחר טעות חלימודים בבית-הספר או של אותו נוער ואינו לומד בבי"ס. מדריכי הגדנ"ע הרפוזרטים בישובי העולים משתלבים בתוך הפעולה הכללית של בני המושבים ושם באמת הגדנ"ע הוא הגורם היחיד, אותו דבר אפשר להביא לדוגמה את הפעולה בישובי פרודור לרוסלים או בישובי הגליל. אנחנו מסתדלים לשתף פעולה עם הגופים האחרים וישנן כמה דוגמאות של שיתוף פעולה - לדוגמה: הר-טוב, שם אנו פועלים בשיתוף עם לשכת-הנוער של משרד החינוך. אנו נותנים את החלק הגדנ"ע ומדריכי לשכת הנוער נותנים את החלק החברתי.

הגדנ"ע מקיף היום במסגרת 100 מועדונים כ-8000 נערים פעילים, ואנו מקווים להגיע עד סוף שנת הכספים לפי תכנון שיש לנו ל-10,000 נערים, אני מקווה שבשנה הבאה נצליח להקיף למעלה מ-5000 נערים נוספים עם אותם המדריכים הטדירים אבל ע"י הכנסת גורם חדש של מדריכים מתודבים בני 16-17 שנגייס בקרב מושבי העובדים הוותיקים. זה אמנם מספר לא מסיפק בהשוואה למספר הכללי של הנוער העולה, אבל אין-ספק שצדיקשה מאוד לארגן גם 8000-10000 נערים אלה. נדמה לי שברוב ישובי העולים וברוב הטעברות הפך הגדנ"ע להיות לא רק גורם בעל חשיבות לגבי הנוער, אלא גורם בעל חשיבות לגבי הישוב כולו, והייתי יכול להביא לדוגמה את חג החנוכה האחרון שבו ערך הגדנ"ע מבצע של חגיגות בטעברות, חגיגות עכמיות שסוחפו בהן גם התושבים המבוגרים.

מדריכי הגדנ"ע העובדים בטעברות ובישובי העולים הם בדרך כלל אלה המתגייסים לצבא לשירות של שנתיים - שנתיים וחצי, והבעיה היסודית שהיתה לנו, ואשר כתוצאה ממנה היו לנו כולונות לא מעטים, היחה זו שכדי להיות מדריך בגדנ"ע ובעיקר בישובי העולים לא מסייק להיות בוגר בית-ספר תיכון, כאשר בוגר בית-ספר תיכון מועבר למסגרת כללית של גדוד, הוא רץ, מתאמן ועושה את כל הפעולות האחרות, אולם כאשר הוא נשלח להדריך בטעברה בתנאים של בדידות אישית, לא תמיד הוא מצליח. מלבד זאת, התברר לנו שישנה טחיצה גדולה בין הנוער הישראלי לבין הנוער העולה וישנה אפילו סלידה מסוימת של הנוער הלומד או בוגרי בחי ספר תיכוניים לגבי הנוער העולה, ובענין זה אין הכדל בין הנוער העירוני לבין נוער המסקים. נער שאין לו כוח המחגלוח והכרה לאומית, לא יצליח להאחו בישוב העולים. חפשונו דרכים לשפר את המצב בשטח זה, והצבא הסכים לתת לנו אפשרות לבחור בבטיסי האימונים כל חייל שנמצא אותו כמתאים לתפקידי הדרכה. זוהי חשיבות יוצאת מהכלל מטעם מפקדת הצבא, ונדמה לי שאנו החייל היחידים המקבל עדיפות כזאת. הקורס למדריכי גדנ"ע נמשך במסך 4,5 חדשים ומכסיר 100 חיילים וחיילות שהביעו אה רצונם להיות מדריכים בגדנ"ע. יש לקוות שרובם ישתלכו בעבודת ההדרכה.

החלק החלישי של עבודת הגדנ"ע מוצא למעשה אח ביטוי בחוות גדנ"ע ובבטיסים. ישנן כיום ארבע חוות גדנ"ע ובטיס אחד שאנו קוראים לו בטיס התערות. בירושלים ישנו בטיס התערות לנוער עולה. אנו רואים אותו כבטיס זמני מעריך שבמסך השמן, אולי בשנה הבאה, הוא יחדל לטלא את יעודו. הוא נועד פשוט לטמס מכשיר מסייע להתערותו של הנוער העולה בחיי הארץ ובחיי הישוב. לבטיס הזה מגיעות כתות של בתי-ספר יסודיים, יוב על פי הסדר עם משרד החינוך והפיקוח על עניני גדנ"ע, לתקופה של ארבעה שבועות יחד עם המורים וממשיכות בלימודים הרגילים במסך 4 שעות ביום. מלבד זאת, הן מקבלות 3-4 שעות אימון טרום-צבאי, טיולים, מסעות, הכרת העיר וכו'. זו טעין פנימיה לארבעה שבועות.

ע.ע.

למעשה, ייעוד הבסיס הזה יסתיים, משום שהנוער הזה כבר מסופח ומאורגן. אנו מבינים שהיה רצוי להסתייך בפעולות הבסיס הזה, אבל במשקל העדיפויות הוא טאבד לאט לאט מערכו.

ישנן ארבע חוות-גדנ"ע ואתחיל מהצפופנית -

חוות-גדנ"ע עין-זיתים. כל החוות שלנו הן בשיתוף פעולה עם גורמים אזרחיים טובים. חוות גדנ"ע עין-זיתים היא בשיתוף פעולה עם הסוכנות היהודית. החווה מיועדת לנוער עולה, בעיקר מהמערב, לחווה באים מחנכים בני-כ-150 נערים, רק נערים, הבאים לתקופה של שלושה חדשים במסך שלושה תוסים אלה חיים הנערים במסטר של מוסד עם תכנית זהווי יותר מחייב. יש להם סדר-יום קבוע, דבר שהם בדרך-כלל לא רגילים לו. התכנית בנויה על 4-5 שעות ביום לימודים כלליים, 2 שעות עבודה ו-2 שעות טיולים. לבסיס זה נשלח בדרך-כלל נוער שנפלט ממוסדות אחרים, ממוסדות עלית-הנוער וממוסדות סגורים אחרים. נוער זה נשלח לעין-זיתים משום שהחנכים של עלית-הנוער, אשר בעבר התנגדו באופן חריף מאוד לשיתוף פעולה עם הגדנ"ע או למשטר גדנ"ע, באו למסקנה שדוקא המשטר הגדנ"ע המסודר, המאורגן, נותן חוצאות הרבה יותר טובות מאלו של מוסד חינוכי אחר.

נעשו על ידינו מאמצים לכוון את בוגרי

המחזורים להכשרות במסקים וכ-70% מהם הגיעו להכשרות הגדנ"ע במסקים. עד עכשיו התברר שאחוז העזיבה בהכשרות גדנ"ע אלו, בהשוואה לקבוצות נוער אחרות הנמצאות במסקים, הוא הרבה יותר קטן. התנאי שקבענו עם המסקים ועם עלית הנוער הוא, שהמסטר הגדנ"ע ימשיך גם בהכשרה, וכאשר אני אומר משטר גדנ"ע, פירושו שהם ימשיכו לראות עצמם גדנ"עים, שביום שסי יהיה מסדר קבלת-סבת עם הנפת דגל, ושהם ישתתפו במפעלים מרכזיים של הגדנ"ע בסביבה, במידה שיש כאלה. אנשי החינוך של עלית-הנוער ושלנו מסבירים, כי עצם ההרגשה שהם משתייכים למסגרת נוחתת להם יותר וציבות בהשוואה לנוער אחר.

החווה הסניה היא חנות הגדנ"ע בעפולה,

שהיא בשיתוף פעולה עם ויצ"ו. זוהי החווה המבוססת ביותר מבין חוות הגדנ"ע ואלה באים נערים ונערות מקרב ישובי העולים, המגיעים אליה בעיקר דרך מועדוני גדנ"ע. חווה זו היתה קיימת עוד לפני שהפכה להיות חוות-גדנ"ע, והיא עמדה להיסגר משום שאף גורם אחר לא הצליח להביא אליה נוער. מאז שהגדנ"ע נלכס לחווה היא כמעט מלאה, והמחזורים בה הם לשנה או לשנתיים. זהו מוסד מאורגן יותר, והנוער המגיע אליו הוא ברובו מסובסי העולים, והכוונה היא כי לאחר שהוא יסיים את לימודיו והכשרתו בחוות הגדנ"ע, יחזור למושב העולים כשהוא מצויד בידיעות חקלאיות וכלליות ויוכל אח"כ לעזור לאביו ולמשפחה בהתבססות במושב. קשה מאוד לגייס את המחזורים, החווה מסתדלת להיות בנויה על מבנה חברתי מסויים של כנים ובנות, אולם במאמצים רבים הצלחנו לגייס 13 נערות מתוך המספר של 130 חניכים. זוהי בכלל בעיה חמורה מאוד.

החווה הצעירה, שהיא הצעירה מבין חוות

הגדנ"ע היא חוות-גדנ"ע תגלית. חווה זו נוסדה לפני חצי שנה והיא בשיתוף פעולה עם מסדר העבודה והסוכנות היהודית. היא באה לפתור מספר בעיות שאף אחת מן החוות הקודמות לא הצליחה לפתור: (1) היא באה לתרום לפתרון בעיות חוסר העבודה של הנוער העולה; (2) היא באה לפתור את בעיית התמיכה הכלכלית של הנוער במשפחה; (3) היא באה לפתור את בעיית אי-הסכמת ההורים להינתקת הבן או הבת מהמשפחה; (4) היא באה לפתור את בעיית הבנות, שוב מאותה הסיבה שהיא חוזרת בערב הביחה, ובאמת הצליחו לגייס לחווה זו כ-50% בנות מתוך 130-140 חניכים, החווה היחידה שבה אחוז הבנות שווה

ע.ע.

לאחוז הבנים, בחווה זו עובדים החניכים במיץ 4 שעות ביום במטלה ובגן-הירק שהם הקימו בעצמם. יעמלים הם לומדים לימודים כלליים הסודרים לפי כחות, תוך כדי הלימודים עוסקים החניכים זעה אחת ביום בלימוד קצוע במסגריה או בנגריה ומחאמניה כ-10 שעות בשבוע אימון טרום-צבאי, טוב אני חייב לאמר גם בחוות עוסק הגדנ"ע, קודם כל, בחינוך הכללי ורק כחלק מילים בחינוך הטרומ צבאי.

החווה הלביעית של הגדנ"ע היא חוות באר-אורה הנמצאת בנגב, יעודה החנה מספר פעמים, אולם עצם העובדה שקיימת חווה חקלאית בנגב היא עובדה חשובה, היא מוחזקת על-ידינו וע"י הטוכנות היהודית, בזנה האחרונה יולדות לחווה הכשרות של עלית-הנוער מקרב המשקים אשר עוסקות באימונים ובטוילים להכרת הסביבה הענין שהטוכנות מגלה בחווה נובע מחוך רצונה להפגיש את הנוער שלה עם הנגב, שהיא אולי הפגישה הראשונה. שנית, ע"י היותם מקבלים אימון במשך שלושה שבועות הם הופכים להיות גורם בסחובי ממויים בתוך המסק.

אנחנו מקווים תוך זנת הכספים הבאה להקים בשיתוף פעולה עם גורמים אחרות עוד חוות כדוגמת חולדה, שהיא אולי החווה המוצלחת ביותר מבחינת פתרון מספר בעיות, מדברים על הקמת 7 חוות נוספות, אני מקווה ינקים שאלב הראיון עוד 3-4 חוות כאלו. (י. טטילנטקי: באיזה חלקים של הארץ?) זה תלוי בכמה גורמים: 1) למצוא שיכון מתאים; 2) למצוא מקום ליד ישוב עולים מתאים. הדברים עוד לא התגבשו מופית, על כל פנים, החוות חוקמנה תמיד בטביבת מרכזי עולים.

אני רוצה לאמר מלים מספר על מבנה הגדנ"ע. בראש הגדנ"ע עומדת כפקדה פיקוד, שהיא גוף עצמאי במידה רבה, וכפופה כגוף למטה הכללי של הצבא. המפקדה מחולקת ל-4 מחלקות: מחלקת ההדרכה, מחלקת החינוך, מחלקת האפסנאות ומחלקת החלישות. המפקדה מפקדת על חטיבות הגדנ"ע, שהן 6: חטיבת הנגב, חטיבת ירושלים, חטיבת העסקים וכו'. בראש כל חטיבה עומד צוות של מפקדים ובכל חטיבה ישנם 30-40 מדריכים, המפוזרים בכל הישובים והמעברות ומנהלים את הפעולה בהתאם להכוונת המפקדה המרכזית ומפקדות החטיבות.

ג. סטרטבורג: ההבדל הגדול יחל בשנתיים האחרונות בגדנ"ע הוא זה: אז ניסינו להתאים את עצמנו לכשימות זהיר בפני הסדינה ולהקיף את הכל ולא חסיד חשבנו עד הסוף מה אנו עושים בהתחשב עם כך זאנו מהווים כוח אדם מסויים, אחרי ניחוח המצב הגענו למסמנה, עם כל היחס הטוב שעם ישראל מגלה כלפנו באמצעות תקציבו, אין באיחורחנו להקיף את הכל, ולכן הגענו למסקנה העקרונית לשים את הדגש על 50-60% של הנוער שאינו נמצא במסגרת חינוכית.

אשר להצלחת פעולותינו בישובי העולים, היא נובעת ככך שהצבא הוא לעת-עמה הגורם היחיד שבו מחמוג הישוב היטן עם הישוב החדש, הישוב החדש רואה בגדנ"ע גורם שהוא שותף בו.

הצלחנו לשתף פעולה עם כל הגורמים העוסקים בקליטת עולים, יש לנו 140 מועדונים בארץ, יתם בשיתוף פעולה עם גורמים שונים, אשר הודות לעזרתם יכולנו להקים את אשר הקימונו.

ע.ע.

הגדנ"ע הפך לגוף תרבותי חשוב ביותר
בזביל העולה. הגדנ"ע פוציא דו-זבועון בזביל הנוער העולה, זהו עתון
טובקד שהוא העתון הנקרא ביותר בין הנוער העולה.

אנו רואים את עיקר פעולתנו בעבודה
בקרב הנוער העובד והנוער העולה, וזה יקח זמן עד שנצליח להגיע אל כל
60 אלף בני הנוער שאנו רואים כמטרת שיפולנו.

היו"ר ש. פרסיץ: נעבור לשאלות.

ר. צברי: אולי הסבירו ותפרטו יותר איזו עבודה
נעשית במועדוני הגדנ"ע?

האם נעשה נסיון להאריך את תקופת החזיה
בחזות הגדנ"ע עין-זיחים ומה הן החוצאות?

האם החניכים בחזות הגדנ"ע בחולדה.
מתמידים בה?

האם נכון הדבר שבחזות הגדנ"ע עין-זיחים
היה מנהג לשלם לחניכים לשם תמיכה במשפחה?
ש. כפרית:

מהו החומר שבהם מצמידים את המדריכים?

האם ישנה מקומות הגדנ"ע שרם הגיע אליהם?
מה הם המאמצים שעושה הגדנ"ע כדי להגיע אליהם?

האם יש לכם גם פעולה עוקבת, על מנת
לדעת את השפעת חינוך הגדנ"ע על המשפחה, מכחינה ציבורית, חברתית וחינוך
אזרחי?

מ. אונא: מה היא התכנית בקורסים הניתנים למדריכי
הגדנ"ע ולפי איזה קריטריון בוחרים את
המדריכים?

מי החליט על כך שאפשר לכלול בפעולות
הגדנ"ע גם נערים למטה מגיל 14?

האם יש שיתוף פעולה עם תנועות הנוער
ואם אילו, ומהו הנסיון בשטח זה?

אולי אפשר לקבל איזו שהוא אינפורמציה
על הצד התקציבי של הדברים?

באיזה אופן מתחשבים בערכים הדתיים במסגרת
זו, מדוע אינכם רואים אפשרות להתחשב במידה גדולה יותר בערכים הדתיים מכפי
שזה נעשה עתה?

מה היה תוכן חגיגות החנוכה שסגן-אלוף
רון דיבר עליהן?

ראיתי את עתון הגדנ"ע, נדמה לי שהתמונות
המופיעות בו נקלחו מתוך הספר על חגובת הערבים.

א. רוזאל-נאור: אחת התמורות השיקרויות בין המצב הקודם
בגדנ"ע לבין המצב הנוכחי היא ההפרדה
בין הנוער הלומד, הנמצא ברמות מירד החינוך, לבין הנוער בישובי העולים,
שנסטר לרשות הצבא, כליצד רואה מפקדת הגדנ"ע את ההפרדה הזאת, האם היא

ע.ע.

חוטבת אותה לברכה? אני חושבת שיש לאחד את הטיפול בגדנ"ע בסמכות מרכזית אחת, האם לא נתקלו עד עכשיו בשאלת ריבוי סמכויות וריב סמכויות?

מה מידת הדיוק בסברה האומרת שמתקבלים לגדנ"ע גם ילדים בגיל 12, 13 ו-14, האם מפקדת הגדנ"ע רואה זאת כדבר חיובי, האם היא איננה חושבת שזה לא בזמן ולא במקום? כיצד נקלטים הצעירים הללו?

בנוכחתי בכנס הגדנ"ע שנערך לפני חודשים אחדים באיצדיון ליד רמח-גן. היה זה כנס יפה מכמה בחינות, אבל היתה בו נקודה אחת מפגעה, לדעתי, לא רק בי אלא בכל מי שסם לב לכך; בסיום נאוםו של הר הבסחון - ואינדי רוצה להעריך עכשיו את הנאום, נדמה לי שחלק גדול ממנו היה לא מבטיל הנערים אלא מבטיל המבוגרים שיטבו ביציע, כי הילדים לא יכלו להבין את הלשון ואת הבעיות כפי שהוצגו, אולם זו שאלה לחד - מסר הר הבסחון את דגל הגדנ"ע ולהפתעתי הגסורה לא היה זה הגל הלאום בפירוף סמל הגדנ"ע, היה זה דגל אדום. לא די בכך שהמלים "גדנ"ע וסמל הגדנ"ע היו בצבע ירוק, כי הדגל היה כל כך גדול ובולט שהתוספת הזאת כמעט שלא היוותה כל ערך ומשקל. אני רוצה לשאול: מדוע זה צריך להיות דגל אדום, דגל המסמל פילוגו של העם למעמדות? יתכן שיגידו לי שלא זו הכתובת, אולם כאן יושבים נציגי מסדר הבסחון, נציגי הצבא ונציגי מסדר החינוך, מי בכלל קבע את הדגל הזה?

סגן אלוף רם רון אמר, כי החינוך הניתן לנוער העולה מוכרח להיות כללי מפני שאין גורם אחר הנותן אותו, ויוצא איפא שהחינוך הגדנ"ע ינותן במיעוטו, הייתי בכל זאת רוצה לדעת מה הם לומדים בהשוואה עם תכנית הלימודים הגדנע"ים.

א. ברמן:
שמענו בפעם הקודמת על תכניות החינוך הבסחוני בבחי הספר התיכוניים. ברצוני לשמוע מפי נציגי מסדר הבסחון ובעיקר מנציגי הגדנ"ע אם נכון הדבר, ואם כן - מה הן התכניות?

ראיתי כמה פעמים מדים של גדנ"ע. למי נותנים את המדים, והאם יש תכנית להלביש את כל הגדנ"ע במדים?

מהו תקציב הגדנ"ע להחזקת המועדונים?

שמענו כי הגדנ"ע מארגן ביטובי העולים גם ילדים בגיל בית הספר העממי. האם נכון הדבר ומהו אחוז הגילים הצעירים האלה?

האם בכוונת הגדנ"ע לארגן את הנוער העולה במקום תנועות הנוער, ומה הם היחסים בין הגדנ"ע לבין תנועות הנוער?

שמענו שמועדוני הגדנ"ע נותנים חינוך כללי. האם פיקוד הגדנ"ע אינו חושב שהצבא נכנס כאן לתחום לא שלו, והתוצאה עלולה להיות אך ורק סיליטריזציה של הנוער, העומדת בניגוד לרצון רוב הציבור בארץ.

א. כלפון:
שמענו שמספר הגדנ"ע ים הנמצא בטיפול ישיר של הגדנ"ע עלה ב-10-9 החדשים האחרונים ל-8000 אלפים ילד. מה היה מספרם לפני כן?

ע.ע.

האם המספר של 8000 מוגבל ע"י התקציב הנוכחי ואילו היה תקציב גדול יותר היה אפשר להגיע להישגים גדולים יותר באותה תקופה?

מהו התשלום שמסלמים לחניכים בחוות-

הגדנ"ע בחולדה?

פרט לחגיגות חנוכה שנערכו ע"י הגדנ"ע

האם ישנן הזדמנויות אחרות או השתדלות מצד פיקוד הגדנ"ע לבוא במגע עם ההורים?

אצלנו ישנן בחינוך חצי מגמות: כללית ודחית. האם דואג הגדנ"ע לסמירה על מגמות אלו?

ש. רוזנבאג:

מהו הקריטריון לבחירת המדריכים ומה

היו"ר ש. פרסיץ:

נדרש מהם? משום מה - ואינני אומרת זאת

כדי לבקר - לקח לו הצבא את התפקיד הזה? סגן-אלוף רם רון אמר, כי העבודה הנעשית בין הנוער העולה היא ברובה חינוכית ורק באחוז מסוים חינוך טרום צבאי. האם הצבא חושב שהעבודה החינוכית צריכה להעשות ע"י מדריכי הצבא ולא ע"י משרד החינוך, מה עוד שרוב הגדנ"עים בקרב העולים לא סיימו או קיבלו חינוך בבי"ס. האם המדריכים השולח הצבא שקולים כנגד אותם המדריכים שמשרד החינוך יכול היה להעמיד אילו/התקציב לנייתן למשרד הבטחון לפעולה זו? האם אין הצבא חושב, כי פרט להכשרה הצבאית היה בעצם צריך משרד החינוך לטפל בכל הנעיות הללו, והאם ההכשרה הצבאית לא תוכל להינתן אף היא בעצה אחת ובשיתוף פעולה עם משרד החינוך?

אני מעריכה מאוד את הפעולה המשמעתית

בקרב ילדי העולים, אולם אם הדבר נעשה בין ילדים ונוער שלא חונך על אותם הערכים שעליהם חונך הנוער הישראלי, האם איננו רואים בענין זה זכות מסוימת של התנשאות והתכרבות ברוח הזרה לגמרי לצבא-ההגנה-לישראל, והאם אין סכנה כזאת?

על מה מתבססות חכניות הפעולות החברתיות בקרב ילדי העולים, ומדוע חושבים להרחיב את המסגרת ע"י פעולת החנדבות במוטבים מסוייכים ואין סבורים שאפשר לעשות מזהו בענין זה גם בפרוורי הערים איפה שהפוטנציאל האנושי למחנדים גדול יותר ואפשרות הבחירה ביניהם גדולה יותר?

כמה עולה חינוך גדנ"עי במסך חצי שנה או

שנה?

מכיון שהשעה כבר כאוחרת, אני מציעה

שהתשובות תינתנה בישיבה שעל תאריכה אודיע למעוניינים בכתב.

ש. רוזנבאג:

הכנסת העבירה כמה בעיות לוועדת הכנסת,

היו"ר ש. פרסיץ:

על סבת שהיא חקבע את הוועדות שתטפלנה בהן. וועדת הכנסת קבעה, כי בחוק עדות ילדים תטפל וועדה משוחפת מחברי שלוש הוועדות: חינוך, חוקה ושירותים ציבוריים. בבעיה מיזוג הגלויות תטפל וועדה משוחפת מחברי שלוש הוועדות: חינוך, פנים ושירותים ציבוריים. היום התקיימה ישיבה של יושבי-ראש הוועדות, שהיו צריכים לחלק ביניהם

ע.ע.

את הנציגות בצורה שאף סיעה לא תקופח, הוצע שנציג וועדה זו בוועדה לענין חוק עדות ילדים חהיה הגב' נאור ואני אהיה נציגת הוועדה בוועדה לטיפול בבעית סיווג גלדות.

אזר לבעית הסטיפנדיות, היא לא הועברה עדיין בודאות לוועדה החינוך ותבוא בענין זה הודעה מסעם וועדת הכנסת.

(הישיבה נועלה בשעה 13.15)